

FEKETE ISTVÁN

LUTRA

MÓRA

FEKETE ISTVÁN

LUTRA

Egy vidra regénye

MÓRA

Az életműsorozatban
hatodik, felújított kiadás

CSERGEZÁN PÁL
rajzaival

Borítóterv:
HITKA VIKTÓRIA

Minden jog fenntartva, a kiadvány egészének vagy bármely
részének a kiadó írásos engedélye nélküli sokszorosítása,
másolása, egyéb engedélyköteles felhasználása — beleértve
a kiadvány digitalizálását és ily módon történő többszörözését,
nyilvánossághoz közvetítését — szigorúan tilos!

A kiadó könyveit kedvezménnyel
megrendelheti webáruházunkban:
www.mora.hu

© Fekete István jogutóda
© Csergezán Pál jogutóda
© Móra Könyvkiadó, 1955, 2022

A folyó olyan régen indult el, hogy arra már senki nem emlékezhetett. Ha tavasszal a hegyeken olvadni kezdett a hó, és a patakok csatogva nyargaltak a sziklák között, annyi szemetet hordtak a folyóba, hogy az szinte rosszul lett, s a szemetet kihányta a partra. Ilyenkor a mély partok között magasra nőtt a víz, s a hátán ringatott hordalékban úgy lehetett olvasni, akár az újságban. Mert a víz postás is volt. A hegyek vén fái leveleket küldtek a síksági rokonságnak, de néha csak forgácshulladékot, ami olyan volt, mint a gyászjelentés, tudatva, hogy kivágták őket. Néha avas szénahalmokat hozott a víz, mert fent valahol a havason a patak kiszaladt a rétre, felkapta a szénaboglyákat, és átadta a folyónak, hogy csináljon velük, amit akar.

A folyó csak nőtt, dühöngött, hánykolódott, megmarta a partokat, egyik helyen felkavarta az iszapot, másik helyen lerakta, barlangokat vájt, mintha tudta volna, hogy ilyen barlangokban fekszenek nappal a mázsás harcsák, és csak éjjel mennek rablókörútjukra. De vájt olyan barlangokat is, amelyek két-három méteres alagúttal kezdődtek a víz alatt. Ezek felfelé vezettek, s a partban, magasan a víz felett, újra kiöblösödött az üreg, amely mindig rejtett és száraz maradt.

A hegyeken aztán elolvadt a hó, a patakok is megkomolyodtak, és fűgén, de nem zabolátlanul siettek a völgyek felé; a folyó meglassú-

dott, feltisztult, és öregesen simogatta a partokat, mintha bocsánatot kért volna tavaszi őrjöngéséért.

Jött a víz egyre-egyre apadva, meghozta a nyarat is, a parti virágokat, a szénaillatot és a nagy rétségek madárvilágát, akiknek nagy része hallgatag tojás volt még akkor, amikor a folyó tavaszi kirohanásait végezte. A tojások kíváncsian felnyíltak; egyikből nádírigó dugta ki a fejét, a másiktól vadréce vagy gémfióka, esetleg fülesbagoly, akinek csak a töltőtoll hiányzott a füle mellől, hogy recepteket írjon, mert a madárvilág mindenikben doktort látott, aki azért jár éjjel, mert sürgősen beteghez hívták.

A baglyok ezt nem cáfolták meg, ámbár ők egerésztek ilyenkor, s a nagy, éji rovarokra vadásztak.

A víz azonban nem állt meg. Folyt, mint az idő, aminek se eleje, se vége, vitte és hozta a napokat, heteket, és amikor az öreg nyárfa beleejtette első ezüst-arany levelét, a folyó megforgatta, megnézte jól, aztán szelíden locsogva azt mondta:

– Ősz van.

– Igen – bólintott a vén nyárfa, és a víz fölé hajolt, mintha hiúságból nézegette volna magát a folyó tükrében.

– Még belém esel egyszer, öreg nyárfa – locsogott a folyó –, de az sem baj, elbírlak.

– Bolondokat beszélsz – reszketett a vén fa –, ámbár elég nehezen tartom magam. Alattam van ez a barlang, és gyökereimmel nem tudok jól kapaszkodni. De ezt is te csináltad...

– Olyan régen volt – mentegetődzött a folyó –, kis fa voltál még akkor; és ne felejtsd el, hogy én hoztalak. Talán Lutra furkált alattad?

– Nem. Lutra ugyan ásott egy kijáratot a bokrok közé, de ez nem jelent semmit. Azután már csak füvet hordott a barlangba. Nincs vele semmi bajom.

– Hát nekem sincs, ámbár néha több halat fog, mint kellene, de ezért számoljon a halászokkal. Azt hiszem, hamar lerántanak azt a híres bundáját.

– Nem – suttogta a nyárfa –, Lutrával nem boldogulnak a halászok, de még a vadász sem. Víz alatt jön, víz alatt megy. Még én is ritkán látom, s azt sem tudom, itthon van-e.

– Eredj, fiam – mondta a folyó egy kis hullámnak –, eredj, nézd meg, itthon van-e a nagy Lutra.

A kis hullám lebukott, besurrant az alagútba, és már nyargalt is vissza.

– Itthon – csobogott lelkendezve –, de csak az orrát mozgatta. Azt hiszem, alszik.

– Lutra, ha alszik, sem alszik – suttogott a vén nyár –, de én bizony ilyenkor már álmos vagyok.

– Hát csak kapaszkodjál, öreg nyárfa, én már nemigen rontom alattad a partot, mert egy rettenetes duzzasztót épített belém az ember, s úgy játszik velem, ahogy akar. Megmondhatod Lutrának, hogy tőlem ugyan alhatik.

Az öreg nyárfa már nem válaszolt. „Talán elaludt” – gondolta a folyó, és lustán elnyújtózkodott, mert melegen sütött az őszi nap, s a szelíd felhők egyforma puhán úsztak a kék magasságban s a víz tükrének párás mélységében.

Aludt félálomban az egész határ.

Bóbiskolt a nád, mert nem kerepelt már a nádirigó, aludt a sás, mert nem kellett ringatni a fényes szitakötőket, aludt a vadrózsa a parton, mert üres volt a gébicsfészek, amelyet eddig őriznie kellett, némán tátongtak a parti fecskék kis barlanglakásai, még a csónak is hasra feküdt a parton, mert a halászok kukoricát törtek valahol a határban; csak Lutra nem aludt.

Lutra tulajdonképpen soha nem aludt.

S ha aludt is, ez az álom éberebb volt, mint a rókáé, a nyesté vagy a hiúzé, akik pedig híresek szemükről, fülükről, orrukról, de együtt a három: a látás, hallás és szaglás egyiknél sem volt olyan tökéletes, mint a vidránál.

És Lutra vidra volt, a legnagyobb és legpompásabb vidrahím, amely valaha úszólábas nyomait a parti iszapban hagyta. Lutra nem

volt víziállat, de jobban úszott, mint a leggyorsabb hal, jobban látott a vízben, mint a búvármadarak, és jobban hallott minden vízben élő állatnál, amelyeknek nincs is fülük, s a hangokat egész testükkel érzik a víz láthatatlan rezdülésein keresztül.

De Lutra hallott! Hallott, pedig fülét lezárta, ha víz alá bukott, hogy a víz bele ne menjen a finom kis érantennákkal felszerelt kagylóba. Le tudta zárni tökéletesen, mert Lutra már úgy született.

És Lutra orrát nem rontotta meg a dohányfüst, mint az emberekét, de az istállóbűz se, mint a háziállatokét, és ha ehhez hozzávesszük csodálatos szemét, amellyel jobban látott, mint a vadmacska, nyugodtan mondhatjuk, hogy pompás bundáját aligha látjuk viszont vidrakucsma vagy szőrmegallér alakjában.

De ha mégis, kizárólag véletlenségből, Lutra kénytelen lenne megválni csodálatos bundájától – s ezzel életétől is –, ez az idő olyan messze van, hogy nem is érdemes vele foglalkozni. Addig még sok víz lefolyik a folyón, és sok pikkelyt elhullatnak a halacsók Lutra fogai alatt.

Most pihen a nagy vidra, és kissé összegömbölyödött, majd másfél méteres, hatalmas teste alig mutatja, hogy lélegzik. Szeme le van csukva, de orra meg-megmozdul, füle meg-megrezdül, és pontosan beszámolnak a gazdának, hogy mi újság a külvilágban. Hogy a vidra álmodik-e vagy sem, ki tudná ezt megmondani? De ahogy a kutya álmodik, halkan csaholva álmában, mintha vadat kergetne, és lábai úgy járnak, mintha szaladna – ugyanúgy álmodhat a vidra is; ámbár Lutra most meg se mozdul, de fölötte éberén őrködnek a fülek és az orr, és beszámolnak arról, hogy most egy kis szél mozgatja a vizet.

Az alagút szájában kissé nyugtalankodnak a hullámok, és fel-felcsapódva azt mondják, hogy: plutty-plutty.

A barlang nagyobb, mint a vidrák barlangja szokott lenni, hiszen a víz csinálta egy áradás alkalmával, s Lutra csak az alagutat bővítette ki, amely kissé felfelé halad, és mélyen belefűrődik a partba. Az alagút simára van koptatva a ki-be járástól, és végében ott van

a száraz fűvel, mohával kibélelt barlang, amelynek padkáján most Lutra az éjszakai vadászat fáradalmait piheni ki.

A barlangnak azonban még egy kijárata van, hátra a bokrok közé, s ezt már a vidra maga készítette. Lehet, hogy Lutra felhasználná ezt a kijáratot, ha menekülni kellene, de inkább szellőzőlyuk ez, amelyet odakünt eltakar a sok lehullott levél, és olyan sűrű bokrok közt van, hogy ember azt alig találja meg.

A parton a gyalogút éppen a barlang felett megy el, kissé megkerüli a nagy nyárfát, de Lutra szíve nem ver gyorsabban, ha lépések dobognak felette, hiszen három méter föld választja el az embertől, aki nem is sejtetheti, hogy vidra nyújtózkodik alatta. A dobogás aztán elmegy, s a föld mind messzebből hozza a távolodó hangokat.

A barlang száraz és tiszta. A vidra nem hordja be a zsákmányt a barlangba, mint a róka – hacsak nincsenek fiai –, mert a kis halat úszva eszi meg, a nagyot pedig kiviszi a partra, de haza nem hozza.

Persze néha élénkebben mozdulnak meg az őrszem fülek, ha például csónak megy a vízen, s a kis hullámok behozzák az evezők loccsanását. Az ember veszélyes. Az emberről soha nem lehet tudni, mit akar, ilyenkor még a szemét is kinyitja Lutra, és nézi az alagút végében levő zöld ablakot, ami vízből van. Halvány fény dereng itt be, s a barlang hol sötétebb, hol világosabb, aszerint, hogy felhős az ég, vagy süt a nap, tiszta a víz, vagy zavaros, és délelőtt van, vagy délután. Az alagút szája a túlsó part felé, keletre néz, s ha elmúlt dél, a világítónyílás már árnyékba kerül. Akár órának használhatná Lutra ezt a kis ablakot, de Lutra nem tudja, mi az óra, s az idő múlását kizárólag gyomra mutatja. Amikor megéhezik, rendszeren este van már, közeledik a vadászat ideje.

De a folyón nemcsak csónakok járnak, hanem hajók is. Nemrég ment erre a *Jégmadár* nevű motoros, nagy dohogással, hatalmas uszályt vontatva, amely annyira meg volt rakva kenderrel, hogy a *Jégmadár* csak úgy nyögött az erőlködéstől. De a vidra erre sem nyitotta ki a szemét, mert az ilyen nagy zaj soha nem veszélyes, csak az apró, lopakodó neszek a veszélyesek. Az alagút szinte hörgött a hullámok-

tól, melyeket a *Jégmadár* lökött oda, de azután elhallgatott, mert a hajó gyorsan ment, és a folyó meghasított háta gyorsan begyógyult.

A nyáron azonban előfordult, hogy egy csónak itt állt meg éppen a nyílás felett. Hosszadalmasan zörgött, kopogott a csónakdeszka, beszéd is hallatszott, és kitartott egész estig, hogy Lutra már a vész-kijárat felé pislogott, amelyet sose használt.

Az ember horgászott. Amikor a horgokat bedobták a vízbe, elcsendesedtek ugyan, de halkan beszélgettek egész nap. Lutra nem értette, hogy mit beszélnek, de feszülten figyelt, ámbár a hangokban nem érzett támadó szándékot. Híres fülei azonban minden mozgulást jelentettek, s ha a mozgás élénkebb lett, a vidra izmai megfeszültek. A horgokat kidobták és behúzták sokszor, és Lutra halak vergődését hallotta.

– Ez mi? – kérdezte odakint egy gyerekhang.

– A keszeg – dörmögte egy másik –, dévérkeszeg. Jó hal ez, csak érteni kell az elkészítéséhez. Tedd a tartóba!

A gyerek kihúzta a vízből a haltartó hálót, és a keszeget belecsúsztatta. Aztán visszaeresztette a vízbe. A háló zsinórja az egyik evezővillára volt akasztva, s a háló mélyen ereszkedett a vízbe a rab halakkal.

– Adj ide egy piócát!

– Gyula bátyám, nem merem megfogni.

– Gyáva kukac vagy – dörmögött a mély hang.

– A kukacot meg merem fogni...

– Most pióca kell! Ezen a helyen harcsák is vannak, s a harcsa szereti a piócát. Na, ide nézz! Így kell horogra húzni. Látod, ez a tapadókorongja. Most ezt ollóval levágom.

– Miért, hogy vérezzen? Akkor jobban mennek rá a halak?

– Nem azért. Ha rajta hagynám, ezzel a tapadóval rászívna magát valami kőre, vízínövényre, és mozdulatlan maradna, míg ha levágom, folyton csapkod vele, tapadni akar, de nem tud, közben a mozgásával odacsalja a halat. Főleg harcsát. Tavaly itt fogtam egy tízkilósat...

Az öreg horgász bedobta a horgát, leült, és újra elhallgattak.

A vidra egy ideig feszülten rezzenet össze, valahányszor megindult a beszélgetés, de aztán a feszültség engedett, mert a meg-meginduló külső zaj közömbössé tette. Az ember nem őt keresi.

– Huj! – ordított most a gyerek akkorát, hogy a vidra is ijedten ugrott fel. – Jaj, hogy viszi!

Odakünt nagy dobogás, kapkodás, a csónak himbálódzása rövid hullámokat lökött az alagútba, és megint a mély férfihang:

– Ülj a csónak végére, Pista... Jaj, de nagy lehet, csak a zsinór tartson ki... most lenne jó kétszáz méter zsinór... mi lesz, ha ez a nyolcvan méter leszalad... és nem tudom megállítani... Ereszd el a csónakot... ereszd el... oldozd már el azt a bűdös kötelet, vagy ránts ki a karót, vigyázz... vigyázz!

Csend.

Hosszú sóhajtás.

– Elment?

– Szamár vagy, hát nem látod?! Elment, és vele minden zsinór. Miért nem oldoztad el a kötelet, akkor a csónakot húzta volna.

– Nagyon megkötötte, Gyula bácsi, a karót se tudtam kihúzni.

Megint hosszú csend. Lutra is megnyugodott, és azután már csak a megszokott zajokat hozta be a víz. Egy-két nagyobb csobbanást, a haltartó háló kiemelését, beeresztését, s amikor alkonyodott, az evezők távolodó csobbanásait.

Lutra azon az estén sokkal később csúszott be az alagútban a víz alá, mint máskor, mert az emberrel vigyázni kell. A víz alatt átúszott a túlsó partra, és ott bukkant fel, először egy pillanatra, és csak később maradt fent a vízen. A táj üres, se hang, se gyanús szimat. Lutra csak ezután indult vadászatra.

Ez azonban még a nyáron történt. Most ilyen zajok már nem aggasztják a nagy vidrát. A víz behozta a kender erjedt illatát, és Lutrát ez az illat a halakra emlékeztette, melyeket a kenderáztatóban fogott. A vidra nem tűnődött azon, hogy mért olyan „szelídek” ott a halak, mert nem tudhatta, hogy a kiázott kender bódította el

a halakat. De nem is nagyon szerette az ilyen féldöglött, tehetetlen zsákmányt. Semmi harc, semmi sport, semmi játék.

Természetesen nem szabad azt gondolni, hogy a vidra tudta volna, mi a sport, mi a harc, és mi a játék. Nem tudta, de csinálta, mert kívánta, mert jó volt, és az emberek világ bajnok úszójának is adhatott volna száz méteren hatvan méter előnyt. Lutrának ez volt az élete.

És nem szabad arra se gondolnunk, hogy Lutra úgy gondolkozott, emlékezett, mint az ember, de emlékei mégis voltak, mert az ismétlődő események biztatták, vagy óvatosságra intették. A kender áporodott szagáról a bódult halak jelentek meg előtte, és ha víz alatti kalandozásaiban varsát talált, gondosan kikerülte, mert a varsa a fuldoklást, veszedelmet, rabságot, végeredményben a pusztulást jelentette.

Régeen volt az, hogy Lutra egy ponty után belerohant a kétszárnyú varсахálóba, amelybe csak befelé van út, ki azonban nincs. A vidra elkapta a pontyot, de amikor ki akarta vinni a partra, mindegyik hálófalba ütközött. Mi ez? Nekirohant itt is, ott is, a háló nem engedett, s tüdejéből már kezdett elfogyni a levegő. Még egy perc, és Lutra – igen, a nagy Lutra – fuldoklott. Most már nem kellett a ponty, csak az élet. Eldobta hát a halat, nekirohant a hálónak, tépte, rágta, szaggatta, és éppen csak felért a levegőre, mert a következő percben már megfulladt volna. A vidra sokáig kibírja víz alatt, hosszú percekig, de ha időnként nem vesz levegőt, bizony megfullad.

Lutra azóta óvatosan úszik el a varsa mellett, és még a háló érintésétől is irtózik, ámbár nem tudja – úgy, mint mi –, hogy mi az a háló. Pedig a varsában sokszor már halak vannak, csábító falatok, amelyek nem tudnak menekülni, Lutra mégis elkerüli a hálót, mert valami azt parancsolja, hogy el kell kerülnie.

A vidra csodálatos érzékeit nem kerüli el semmi, ami körülötte történik. Amit szeme meglát, orra megérez, és füle meghall: mind-mind mond valamit. Nem emberi szóval persze, hanem a jelek és események nyelvén, amelyet könnyű lefordítani annak, aki ért hoz-

zá, hogy elmondja azoknak, akik szeretnék megérteni a természet világának titokzatos nyelvét.

Ha a vidra összekunkorodva, kényelmesen fekszik, az azt jelenti, hogy:

– Jól érzem magam.

Ha játékosan űzi a halat, elkapja, feldobja a levegőbe, az emberi nyelven azt jelenti:

– Szép az élet, és nagyon jól érzem magam.

De ha hirtelen felül a barlangban, feszülten figyel a gyanús külső jelekre vagy hangokra, az jelentheti azt is:

– Menekülni! – vagy azt, hogy: – Vigyázat! – vagy azt, hogy:

– Mi ez? Várjak, vagy meneküljek?

A mozdulatokban, de különösen a hangokban benne van az, amit az ember beszédnek nevez. A varjúkárogás majdnem mindig egyforma, de csak az emberi fülnek, mert az egyikben hívás van, a másikon pedig:

– Egy ember jön a folyóparton, vigyázzatok, puska van nála!

Nincs élőlény, amely viselkedésével, hangjával, mozdulataival ne mondana valamit, és ne jelezne valamit, és ne mutatná ki örömet, fájdalmát, figyelmeztetését, legyen az öreg nyárf, amelyik féloldalt dőlve erőlködik, hogy bele ne zuhanjon a folyóba, vagy vidra, amely látszólag alszik, de orra szimatolva mozog.

Lutra, ha beszélni tudna, most azt mondaná:

– Valami dög úszik a vízben.

És ebben Lutrának teljesen igaza van, mert egy kutyát visz a víz, amely addig vadászgatott a tilosban, amíg találkozott egy másik vadással, akinek ugyan csak két lába volt, de a másik kettőt helyettesítette a puska. A kutya kissé kitért, de nem túlságosan, mintha azt mondta volna:

– Ha meg akarna fogni, elfutok vagy megharapom – és még morgott is.

A vadász azonban nem mutatott semmi versenyfutási szándékot. Felemelte a puskát, és a kutya úgy érezte, hogy összedűlt a világ,

mint ahogy az ő számára össze is dűlt, s a magas partról belehanyatlott a folyóba.

Ez az esemény messze történt valahol, ahol még erdők vannak, már napokkal ezelőtt, s azóta a kutya felpuffadt hassal utazik, és Lutra a szag után talán azt is pontosan meg tudná mondani, hogy mióta, de a vidrát a dög nem érdekli, mert csak élő fog, s azt frissen meg is eszi. Nem mintha a vidra válogatós lett volna, mert bizony megeszik a tojástól a vadrecéig és a békától a vadkörteig mindent, de dögöt nem evett soha, mert mindig tudott élő fogni, és ha bármely okból kiszorult a vízből, inkább megeszi a földiszédret vagy az aszalódott vadcseresznyét, mint a dögöt.

De Lutrának nincsenek ilyen gondjai. A folyó nagy, és halakban bővelkedik. Vetélytárs nincs, mert ki merne Lutrával ujjat húzni? Egyetlen veszedelem csak az ember, de az ember a vidrához képest vak, és hogyan is használhatná éjjel híres puskáját, ha nem lát? Csak télen, ha hó van, és nagy a holdvilág, akkor kell vigyázni, és a vidra ilyenkor nagyon óvatos.

A barlangban most már homály volt. A vén nyárfán varjak károgtak, és Lutra nyújtózkodott, aztán felült és fülelt. Fent a parton emberek jártak. A dobogás közeledett.

Lutra most már a szemét is jól kinyitotta, és az alagút vízablakára nézett, amelyen árnyékok vonultak át, aztán megálltak. A dobogás elhallgatott, és megállt a barlang fölött.

– Itt kell lennie valahol, a tűz égesse meg! Mért vagy te vadász, Miklós, ha nem tudod kézre keríteni?

– Itt nincs! – mondta egy másik hang. – Végigjártam a partot, nyoma sincs vidrafészeknek.

– Ja, ha te fészket keresel...

– Azt, mert itt nem bújhat a part alá, mert olyan barlang nincs. Néha odvas fában is elfészkel a vidra, persze nem a fatetőn, és ha más nincs, megalszik a szénaboglyában is.

– A toronyban nem?

– Ne beszélj marhaságot – dobantott a vadász –, vagy komolyan beszélünk, vagy nem.

– Persze hogy komolyan. Azért mondtam, hogy a toronyban, mert talán az órát is megigazította volna.

– Így nem lehet beszélni.

– Hallod, hogy lehet. Az öreg Szalai, amíg élt, minden évben eladott egy-két vidrabőrt, te meg, mióta itt vagy, nem fogtál egyet se. Se puskával, se vassal.

– Fogtam görényt ötöt, és lőttem rókát nyolcat. Mit akarsz?

– Vidrát! Én halász vagyok, engem a róka nem érdekel, meg a görény se. A guta kerülget, amikor hol itt talállok egy megkezdett pontyot, hol ott egy harcsát. Meg se eszi ez a disznó, csak megöli, kikezdi és otthagya. Hát csak nem lehet letagadni, hogy a vidra pusztítja a halakat?

– Persze hogy nem! – dühöngött a vadász. – Itt kell lennie valahol – és lábával mérgesen toppantott Lutra felett pár méterrel –, de valami vén döggel van dolgunk, valami ravasz, öreg zsvánnyal, amelyet csak a véletlen ad kézre.

Lutra felnézett a barlang tetejére, és vakaródzott, ámbár nem voltak bolhái.

Nem szerette ezt a dobogást és az emberbeszédet ilyen közélről.

A halász cigarettát sodort, és a dohánytartót a vadász markába nyomta.

– Gyújts rá, Miklós, a mennykő csapjon a vidrádba!

– Bár az enyém lenne!

– Azt mondja a molnár, hogy az ő libáit is a vidra hordja. Hogy fényes nappal a malomfejbe húzott le egyet.

– Hát ez nem igaz. Én is láttam: harcsa volt! Azért kiabáltam utánad, hogy várj meg, mert ez a vidradolog nem igaz. A hiba ott van, hogy azelőtt mindig adtatok a molnárnak is halat, de most nem adtok...

– A halászmester összeveszett vele, igaz, italos volt a halászmester.

– Adjatok neki úgy, mint máskor, mert megéri. Rendes ember a molnár, ti is tudjátok, de minek árulja el, hogy nagy harcsa jár a folyóban, mikor ti se segítitek őt? Valami óriás harcsa lehetett, mert amikor a liba eltűnt, olyant burjánzott a víz, mintha egy szekér ment volna a fenékén.

– A fenét! – nézett a vadászra a halász, és a szeme fényes lett. – A fenét...

– Ahogy mondom. A vidrával meg ne abajgassatok, mert van rá gondom.

– Hát hiszen nem is akartalak én piszkálni, tudod, sokat mond az ember, ha mérges. De azzal a harcsával jó lenne egy tálból enni, mit gondolsz?

– Azt, hogy talán én is odaférek ahhoz a tálhoz...

– Azért mondtam – bólintott a halász –, hajnalban majd légy ott, meghúzzuk a vizet.

És alattuk a barlangban Lutra nézte a sötétséget. Aztán kényelmesen másik oldalára fordult, mert a léptek eldobogtak, a hangok elvesztek. Később egy szürke varjú kezdett károgni a nyárfán, ami a vidrát teljesen megnyugtatta. A varjú ugyan nem mondott mást, mint hogy: kár... kááár... –, de ebben benne volt, hogy elmentek az emberek, s ha valamelyik éji pihenőre repülő rokonnak kedve lenne egy kis tereferére, a nyárfa messzi látó, száraz ágai üresek, veszedelem nincs.

De ekkor már alkonyodott. A nagy nyárfa koronája vörösaranyban úszott, s a nagy rétség felett, mint hűvös lehelet, úszott az őszi köd. A nap azután gyorsan leért a látóhatár peremére; vörös tányérja mintha ellapult volna, és gyorsan ellobbant. Nyugaton a felhők még világítottak egy kicsit, majd homály szállt a rétségre, és csak a folyó ezüstostora kanyargott sustorogva az éjszaka felé.

Ez volt az a perc, amikor lábra kapnak az éjszakai vadászok.

A nádas mellett Karak ült, a róka, de hogy mikor csúszott ki a rétre, azt nem lehetett észrevenni. A bizonytalan magasságban hosszan kiáltott egy-egy elkésett vándormadár, de ez a rókát nem érdekelt. Szeme zölden égett, és meredeken felállított két füle most válogatta

a sötétség hangjait. Nedves orrát meghúzta egyszer-kétszer a levegőben, azután erőteljesen vakaródzott, mert sem orra, sem füle nem mondott semmit. Nem mondott veszedelmet, de nem mondott élelmet sem. A róka azonban éhes volt, és gyomra mintha azt mondta volna:

– Ebből az üldögélésből aligha lesz nyúlgerinc...

A róka erre nekiugrott a sötétségnek, és szinte elfolyt benne. Hopp! Hasra vágta magát, mert a gyalogúton az öreg nyárfa felől valami lassan mozgott előre. Még messze volt, de nem volt nagy, tehát nem lehet veszedelmes.

A róka fektében megfordult, és lassan csúsztatva igyekezett elvágni annak a mozgó valaminek az útját. A folyóparton egy kis bokor volt, és a róka ezt akarta elérni, mert annak a másiknak ott kell előtte elmenni.

„Ez csak Nyau lehet” – csapott fel a rókában a vágy, és nyelt egyet, mert Nyau, a házimacska, a rókák között finom falatnak számít. Nem, arról szó sem lehet, hogy a róka vadmacskát, pláne valami nagy kandúrt, ilyen könnyedén meg mert volna támadni. A vadmacska maga a siető villám, a karmokban végződő acélrugók vagdalkozása, és a bizonytalan vadmacskapecsenyének esetleg az egyik szem az ára.

A macska kényesen lépegetett a gyalogúton, megrázta a harmattól megnedvesedett lábát, és néha eltűnt, de ez a rókát nem nyugtalanította. Nyau azt hiszi, hogy van még béka, és itt-ott lecsúszik a víz mellé, holott ilyenkor a békák már dermedten alusznak az iszapban.

A macska szürke volt, de az oldalán fehér foltot viselt, ami a gyengeség jele. Vadon élő állat nálunk ritkán fehér, legfeljebb télre fehéredik ki, mint a hermelin, mert a fehér szín nagy áruló. A hermelin bundája nyáron barna, mint a lehullott lomb, de mire leesik a hó, a bunda kifehéredik, s a hermelin fehér bundácskája a fehér hóban nem látható. A héja a fehér galambot vágja ki először a galambcsapatból, és a fehér veréb soha nem hosszú életű, mert őt veszi észre először a karvaly.

Nyaunak is az a fehér folt volt az árulója és végzete.

A róka már ott várja a bokor mellett, mint a felhúzott íj. Szemét kissé lehunyja, mert a szem áruló lehet, és amikor a macska fehér foltja megjelenik a takarás mellett, a róka megrohanja. De a meglepetés nem sikerült tökéletesen. Talán egy fűszál mozdult meg korábban a kelleténél, talán a bokor ágát lökte meg a róka – de a macska félig már készen várta, és halálos gyűlölettel mart a róka arcába.

– Csuk... szuk... herr... – hörgött a macska, és bár halálos szorítás nyomta a földre, két első lába járt, mint a cséphadaró, és ha világos van, látni lehetett volna, hogy a róka feje csupa vér.

– Nyiauuu... – búcsúzott a macska az élettől és egérhústól. – Nyua... nyua-a... – és utolsó harapással összezsukta hegyes fogait a róka orrában.

A róka roppantott még egyet rajta, aztán felkapta és messze eldobta, de mindjárt utána is szaladt, mert a macskának – egyesek szerint – hét élete van. De Nyau már végleg elcsendesedett.

A harc véget ért, és bár a róka nem mondta, hogy: „Ezt megjegyzem magamnak...” – biztosak lehetünk, hogy a legközelebbi macskát óvatosabban kezeli, másként kapja el, mert ösztönösen emlékezni fog, mi volt ennél a harcnál a hiba. Nyalogatja vérző orrát, megrázza fejét, mert fülei is gyalázatos állapotban vannak. Dühösen néz a kinyújtózkodott ellenségre, halkán prüszköl, mintha azt mondaná: „Hát ez rossz harc volt, az bizonyos...”

– Kuu-vikk... kuu-vikk! – szólalt meg ebben a pillanatban a bokor ágán egy kis réti bagoly, és Karak szinte ugrott egyet a váratlan ijedelemtől.

– A tetvek egyenek meg – morgott a bagolyra –, még te is ijesztgetsz?!

– Kuu-vikk-vikk! – bókkolt a kis bagoly. – Nyaunak vége... Egészen vége...

– Eredj, Hu, a fenébe! – tanácsolta a róka kedvetlenül morogva.

– Vikk-vikk – kurjantott a kis bagoly –, csupa vér a pofád, Karak, csupa vér... Nyau ügyes volt, de azért Nyaunak mégis vége.

A róka idegesen rázta meg a fejét.

– Monddd, Hu, muszáj neked itt lármázni? Nem vagy éhes?

A kis bagoly hátrafordította buksi fejét, aztán lecsapott a föld felé, és imbolyogva elrepült, mert egy ember jött a folyó mellett, lopakodva, csendesen. A róka beszaladt a magas fűbe, aztán megfordult és leselkedett. A róka érezte, hogy az ember nem láthatja őt, és Nyaut semmi áron nem akarta otthagyni.

A gyalogúton a vadász jött, óvatosan, meg-megállva. Hol a folyóra nézett, hol a rétség felé. A hold ekkor kezdett felemelkedni. A folyó lágyan ringatta a hold ezüst gyalogútját a vízen, s a fény megcsillant Nyau szőréen is.

„Mi az a fehérség? – kérdezte magától a vadász, de mivel nem tudott válaszolni, odament és megnézte. – Nini, hiszen ez a molnárék macskája... Vajon mi baja lehetett?”

Nyau nem válaszolt.

„Mindenesetre jó, hogy beadta a kulcsot, azaz a fűbe harapott. Szegény kis foglyocskák nyugodtabban alhatnak, meg a pacsirták is. Majd reggel megvizsgálom. Valami orvvadász járt volna erre?”

„Szamár – mondta saját magának a vadász –, szamár! Orvvadász nem lő macskára. De nem is hallottam lövést, és ez a macska napal még nem volt itt...”

Tűnődött a vadász, viharvert kalapját a tarkójára lökve, sőt meg is vakarta a fejét, mintha gondolatok között kaparászott volna.

„Róka?

Marhaság! Róka nem hagyja itt. Mért hagyná itt? A róka megfogja a macskát, de el is viszi. Hát akkor mi?

Majd reggel megnézem – nyugtatta magát –, most úgyse látom. És ha addig elviszi valami? Erre vetődik egy kóbor róka?

Mindegy, no – torkolta le magát a vadász –, a róka ellen van orvosság – zsebéhez kapott, egy zsebkendőt rántott elő, és a macskára dobta. – Így! Most már jöhet a róka!”

És elindult az öreg nyárfa felé, mert ott kanyarodott a folyó, ott volt a legmagasabb a part, ott tudott árnyékban ülni és bóbiskolni

egy kicsit, ott remélte, hogy egyszer csak mégis meglátja a titokzatos vidrát, melynek hatalmas nyomai elárulták, hogy itt jár, pusztítja a halat, csak azt nem árulták el, hogy hol a barlangja.

A vadász sokszor elmélázva, sokszor dühöngve nézte ezeket a hatalmas nyomokat, amelyek semmi más négylábú állat nyomával nem téveszthetők össze, mert az öt ujjat úszóhártya köti össze, akár a libáét.

Ballag a vadász a folyóparton, meg-megáll, leskelődik, és örül a holdvilágnak, mert a kelő hold fényes utat rakott a vízre, s ha ezen a vidra átúszna...

A hold derengő világossága beszűrődik az alagút kapuján is, és Lutra most indul vadászatra vagy halászatra, ahogy tetszik. Megszagolja a vizet, aztán lágyan, mint az ólom, lemerül a sárga fényben a hullámok alá. Fülei abban a pillanatban lezárulnak, és gyönyörű bundáját kis levegőbuborékok veszik körül, a prém közé szorult levegő kis hólyagjai. A vidra sokat van a vízben és víz alatt, de bundája mégis mindig száraz, és mivel száraz, mindig meleg marad a jég alatti dermesztő vízben is, amelyben az emberi szív pár pillanat alatt megállna.

Lutra átúszik a holdsugarak hídjá alatt, és árnyékától ijedten csapódik a víz színére egy nagy csuka.

A vadász odanéz. Most ért a fa alá, még le se ült, és a csobbanásra odakapja a fejét, de csak a gyűrűző vizet látja.

Játszik a hal – gondolja, pedig ha a csukát meg lehetne kérdezni, és a csuka válaszolni is tudna, megmondaná, hogy ez minden volt, csak nem játék. A vidrával nem lehet játszani.

Lutra nem törődik a hallal. Régen érzi már, hogy a barlang közelében nem szabad halászni, nem szabad nyomokat hagyni. A barlang tájékára úgy vigyáz, mint saját magára, amit nem szabad megmutatni, nem szabad elárulni.

A túlsó part hínáros egy kicsit, laposabb, mint az innenső, és egy kis sás telepedett meg csendes öblében. Lutra kidugja az orrát, szimatol, aztán, mint az árnyék, felfekszik a hínáros szőnyegre.

Szeme azonnal megakad valamin, ami nem tartozik a tájhoz, s ez a vadász fához támasztott puskája. A puskacső fényes, hideg vonal-ként fekszik neki az öreg fának, és Lutra most már látja alatta az ember arcát is. De mert nem mozdul semmi, nem mozdul a vidra se. A veszedelem mindig mozdulattal kezdődik. A vidra most egy része a sötétségnek és csendnek, de érzi is a sötétség egész életét. Alatta puhán mozog a víz, és felette szinte füstölögni kezd a köd.

Lutra most felfelé figyel, a folyó kanyarulata felé, mert ott valami történt. Hullámok jönnek onnét, mintha csónak mozdulna, de Lutra tudja, hogy nem az. Valami nagy hal mozog ott, aztán csattan a víz, utána csend. A vadász és puskája eltűnnek a fától, Lutra pedig kimászik a hínár szélére, hanyatt fekszik a vízen, és – mindig az árnyékban – úszni kezd lefelé, aztán visszakormányoz a nyárfa felőli oldalra. Vastag farka lustán mozog, és úgy látszik, mintha a csillagokat nézné, holott Lutrának nincsenek csillagászati hajlamai. Lutra megérezte a nagy harcsát, és a csobbanás ott fent a kanyarban oly nagy volt, hogy az ilyen hal elől még a vidra is kitér. Az ilyen óriással nincs mit kezdeni. Lutra még nem felejtette el tavalyi küzdelmét egy sokkal kisebb harcsával, amelybe csúnyán belemart ugyan, de a harcsa lerántotta a mélybe, és a köves fenéken úgy ledörzsölte magáról, mint egy tetűt. Lutra akkor több csillagot látott, mint amennyi egyáltalán volt az égen, és ezt nem felejtette el. A vadász azonban nem félt a harcsától. Otthagyta a bizonytalan vidralest, és elment megnézni, hol rabol a nagy harcsa, hogy reggel beszámolhasson a halászoknak.

A hold felemelkedett már a fák fölé. Lutra megmozdult, lebukott a víz alá, és egy öböl felé kormányozta magát, ahol csendesen forgott a víz, egy kis nád is volt, és a halak szívesen bújtak meg a nád között. De ezt nemcsak a vidra tudta, hanem a csukák is, akik itt vadásztak a békés pontyokra és keszegekre.

A csuka mozdulatlan volt, mint a fadarab, de Lutrát ez nem tévesztette meg. Alászállt, mint a súlytalan árnyék, és fellökve magát, alulról kapta el a halat, amely nem is sokat vergődött. Amikor ki-

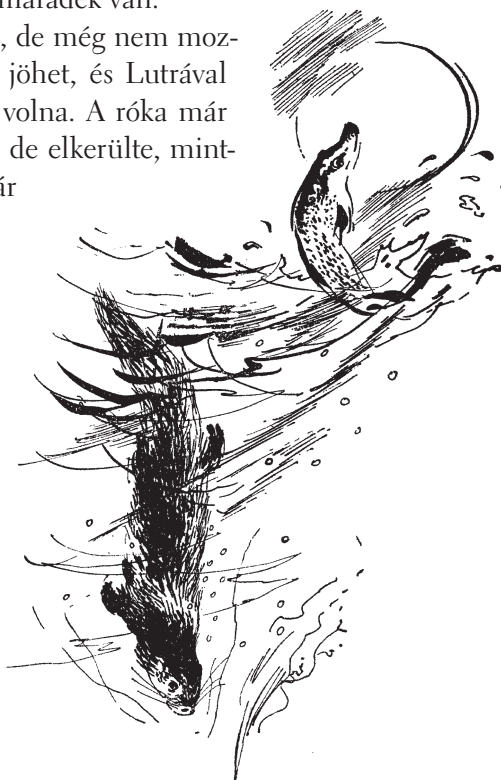
vitte a partra, már csak a farkúszójával billentett kettőt-hármat, aztán vége lett. A vidra a gerinc mellől gyorsan leette a húst, de fejét minden harapás után felemelte, és figyelt. Szél nem volt, szimatot nem kaphatott, de lent a rétségben mintha valami mozgott volna, hát – félig jóllakva – inkább otthagya a csukát. Leereszkedett a parton, és elnyelte a víz.

Jóval később Karak bújt ki a fűből. Szimatolt, és fejét kissé oldalt tartotta. Aztán leült. Megnyalta véres orrát, és lelapult, mert orra jelezte a vidrát. Ez a szag egyéni volt, s azt mondta:

– Én vagyok. A vidra!

A szimat azonban nem volt meleg, nem volt élő, ezért a róka felült, mert a szimat azt is elárulta, hogy Lutra már elment, sőt azt is, hogy a parton valami halmaradék van.

Ez megnyugtatta a rókát, de még nem mozgott, mert a vidra vissza is jöhet, és Lutrával kikezdeni öngyilkosság lett volna. A róka már többször látta a nagy vidrát, de elkerülte, mint ha nem is látta volna, ámbár szívesen szimatolt hideg csapája után, ahol mindig maradt valami ennivaló. Most is. Megfeszített inakkal, elugrásra készen oda-csúszott, ahova a halszag húzta, aztán magához rántotta a csukát. Harapott, nyelt, harapott, nyelt, s ezután már csak a pikkelyek csillogtak a holdvilágban, mint ezüstpénzecskek, a szép, kilós csuka szerény földi maradványai. A róka ezek után alaposan meg-

nyalogatta szája szélét, és a macska jutott eszébe, amellyel megküzdött, de hozzá se nyúlhatott már, mert jelet tett rá az ember. Jelet és emberbűzt.

Amikor a vadász a macska felett tanakodott, a róka leste, és sokáig nem mozdult még akkor se, amikor az ember elment, szörnyű botját villogtatva, amelyik messziről öl. Rövidet ordít, és a földön bukfencet vet a nyúl, a levegőben pedig eltörik a madár könnyed röpte, és zuhan le, mint a kő. A róka irtózott a vadásztól, de ki is használta, mert ha elhallgatott a puska, és megtisztult a levegő, óvatosan végigkutatta a vadászat környékét, ahol mindig akadt egy-egy sebzett nyúl vagy szárnyazott vadréce.

A macskához azonban nem nyúlhatott. Nyau ugyan békésen feködött, de valami rém volt az oldalán, s ez a rém azt mondta: nem szabad! A vadász zsebkendőjéből dőlt a bagószag, emberszag, s a róka szinte megdermedt a réműlettől, amikor meglátta. A szőre felborzolódott, s úgy hátrált megfeszített inakkal, mint a fuvarosló, ha a kocsis a száját rángatja, s azzal biztatja, hogy: curukk!

Amikor már biztonságos messzeségben volt Nyautól, lefeküdt, és sokáig nézte, de mivel nem történt semmi, otthagyta.

Ezután találta meg a csukát, ami némileg megvigasztalta üres gyomrát, kissé elverte éhségét, és most hallgatódzik. A hold már magasan jár, a folyó némán mozog a mederben, a rét felett párás, hűvös csend, csak a falu felől hallatszik egy-egy álmos kutavakkantás, és a kakasok most kiáltották meg a világnak, hogy elmúlt éjfél.

A róka felemelte megtépázott fejét, és elindult a falu felé.

Lutra ekkor már messze járt. Közben megszemlélte nyári szállítását, mert a vidra két lakást is tartott. Inkább a barlangot használta ugyan, de ha olyan messze elcsavargott, hogy a világosság kint érhetne volna, belebújt egy vén fűzfa odvába, amelybe csak a víz alól volt bejárás. Ezt a lakását is kibélelte fűvel, mohával, és zavartalanul pihent benne, ámbár a fa oldalán egy kis lyuk volt – akkora, mint egy zsebóra –, amelyet valamelyik harkály vésett, férgek után kutatva. A lyuk jó volt, mert nem kellett külön szellőzőlyukat ásni a föld

alatt, de túlságosan behozta a külső hangokat. Néha a kis cinkék tölték be buksi fejüket, és aggodalmasan pislogtak a sötétségbe.

– Cirr-cirr-csere-csere, van itt valaki?

Lutra talán elkapta volna a kis madarat, de a nyílás olyan magasan volt, hogy a vidra oda fel nem érhetett. Lutra még a szemét se nyitotta ki a cinege kíváncsiszkodására, de bizony talpra ugrott egy másik napon, amikor rövid beszélgetés után egy hosszú fűz vessző bújta be a nyíláson, és forogva kotort végig az odú falán.

– Nem érzel semmit? – kérdezte egy gyerekhang.

– Semmit. Nem is érem el a fenekét.

– Akkor nincs benne semmi. Tudok egy szarkafészket is.

– Te mindig tudsz valamit.

– Hát hazudni azt tud – mondta egy harmadik hang.

– Megrúgjalak?

Lutra menekülésre készen állt már, de a fűz vesszőt kirántották.

– Hol van az a szarkafészke? De azt megmondom, hogyha becsapsz, szétverem rajtad ezt a vesszőt.

– Délre megfordulunk.

A gyerekek elmentek, Lutra pedig visszamászott a fűpárnára, de akkor pár napig elkerülte ezt a lakását.

Most is már majdnem elúszott a fa mellett, amikor – mintha eszébe jutott volna valami – megfordult, lebukott, és kiemelkedett az odú alatt, de le is húzta fejét abban a pillanatban, mert szörnyű bűz csapta meg orrát, a felső nyíláson pedig kimenekült valami. Lutra a következő pillanatban kirúgta magát a vízből, de a görényt már nem érhetette el. A nagy vidra szeme villogott, és sziszegett a dühtől. Utálkozva szaglászott, de az ijedt görény mirigynedvét ráfreccsentette a fészkekre, az odú falára, s azt a szagot sem állat, sem ember nem bírja el. Ez a szag a görény végső fegyvere, amitől még a legfogósabb kutya is megtántorodik, s a pillanatnyi megtorpanás elég a görénynek a meneküléshez.

Lutra sem állta sokáig. Prüszkölt, és még egyszer körülnézve visszamerült a vízbe. Érezte, hogy ide egy ideig nem jöhet. Nem

a görény miatt, hiszen az most már új szállást keres magának, hanem várni kell, amíg megszáradnak a lerágott csontok és hullák, melyeket összehordott magának. Mert volt ott patkányfej, madárláb, tojáshéj, egy félig megevett kígyó, békafej, halgerinc. A görény szintén nagy vadász volt, szárazon és vízen egyaránt. A vidra gyűlölte, ha meglátta, és szívesen elkapta volna, de a görény tudott magára vigyázni, és útjaik ritkán is keresztezték egymást.

Úszott a vidra felfelé a folyón, de még itt is megmerítette orrát a vízben, s csak akkor kezdett szemlélődni, amikor a görény fertelmes szaga teljesen kipárolgott orrából. A vidra feje kint volt a vízből, de aztán kissé lehúzta, hogy csak az orra és szeme maradt levegőn. És megállt, mert valamit látott, ami furcsa volt. Ha Lutra ember lett volna, most azt mondjá:

– Mit keres ilyenkor egy gém a vízparton? Nyilván beteg; talán meg is lehet fogni...

Lutra azonban nem mondott semmit, de mindezt éppen olyan jól tudta, mint az ember. Lemerült tehát a víz alá, és kísérteties lassúsággal úszott a gém felé, amely, nem tudni, miért választotta a szokatlan helyet, hiszen a gének fán éjszakáznak. Mindegy. Lutra már régen elfeledte azt a pár harapás csukát, és ha már itt van ez a könnyelmű gém, nem árt egy kicsit ráijeszteni. Felesleges talán mondani, hogy ezek a Lutra-féle „ráijesztések” többnyire nagyon gorombák és halálos kimenetelűek voltak.

A part lassan emelkedett, s a vidra úgy csúszott előre a sekély vízben, mint az árnyék. A gém szeme hidegen csillogott, mint a kígyóé, és még Lutra se tudta volna megmondani: hova néz, vagy néz-e valahova.

– Könnyű zsákmány – lökte el magát a vidra, de a gém szinte ugyanabban a pillanatban úgy vágott Lutra fejére, hogy az a fájdalomtól meggömbülve hanyatlott vissza. A gém pedig felszárnnyalt a levegőbe.

A gém hosszú csőre olyan, mint a szigony, és vágása olyan gyors, hogy szemmel nem követhető. Lutra szemét csak egy gondolattal

hibázta el, de a fájdalmat odaszúrta a vidra homlokára. Lutra leszállt most a víz fenekére, mert ott hűvösebb a víz, és a sebet jobban enyhíti.

A könnyű zsákmány elrepült, s a vidra fogcsikorgató dühöt érzett. Aztán felemelkedett a levegőre, szippantott egyet, s arra vette útját, ahol csobbant a víz. A csobbanás elég nagy volt, s a vidra ehhez mérte óvatosságát. Először lesüllyedt a fenék felé, aztán alulról támadta meg a pontyot, amely nem adta meg magát olyan könnyen, mint a csuka. Szinte hurcolta támadóját, vadul vergődött, de Lutra úgy szorította, mintha a gém lett volna, és minden dühét beleadta a küzdelembe. A ponty végül mégis megadta magát, mert egyebet úgysem tehetett.

Lutra kicipelte a partra, és feledve gémét, kudarcot, alaposan beébédelt, mert régen elmúlt már éjfél, s nála ez az idő ebédidőnek számított.

A hal azonban nagy volt, s akármennyit is evett, mind meg nem ehette. Hasa már kifeszült, mint a dob, és kellemes lustaságot érzett, amiről eszébe jutott a barlang. A faluban már harmadszor erőszakolták a hajnalt a kakasok, amikor a vidra két lábra állt, és mereven figyelt.

A folyón evezőcsapások lépegettek, és itt-ott egy halk emberi szó.

Lutra ránézett a pontyra, de már nem kívánta. Megszagolta, mintha megkínálta volna magát még egyszer, aztán elfordult, és kényelmesen lecsúszott a parton. A víz nem is csobbant utána.

De ekkor már mélyen a nyugati égen ballagott a hold, és kelet felé szürkülni kezdett az éjszaka. Az árnyékok elmosódtak, a köd leszállt, s a két csónak lassan kúszott előre a vízen.

– Miklós ott lesz? – kérdezte valaki.

– Azt mondta.

– Akkor ott is lesz. Lehet adni a szavára. Ha azt mondta, hogy látta a harcsát rabolni, akkor látta is.

A hangok itt-ott szólaltak meg, nem lehetett tudni, melyik pipa

mellől eresztették el. Aztán megint hosszú csend, csak az evezők lapátolták a vizet. Keleten az ég világosodni kezdett.

– Ámbár én a parton szeretem a harcsát...

– Annyi esze másnak is van.

– Mennyi kukoricátok lett?

– Fene jobban tudja. Majd a mázsa mondja meg.

– Csak ezt a bűdös vidrát pusztítaná el az a Miklós.

– Jár utána erősen.

– Halász, vadász: sokat potyáz... Húzd a part felé a csónakot.

Alighanem ez a Miklós integet.

A nagy nyárfa mellől halk fütty szállt át a vízen.

– Az hát!

A csónak orra megcélozta a nagy fát, s a vadász lecsúszott a víz mellé.

– Lépj be, Miklós. Na?

– Jó reggelt! Kétszer láttam rabolni. Dög nagy állat lehet.

– Amennyivel nehezebb lesz harminc kilónál: megeszem.

– Nekem adjátok, amennyivel nehezebb lesz?

Erre nem válaszolt senki. A csónak elindult, s a halászmester kis üveget nyomott a vadász kezébe.

– Csókold meg, Miklós!

A vadász ivott, aztán visszaadta az üveget.

– Egész éjjel ez járt eszemben. Hideg már az éjszaka.

– Köll még?

– Majd csak ha a harcsa a parton kaszál a farkával.

Ezután már nem szólt senki. Az evezők is csendesebben jártak, mert mindenki a nagy harcsára gondolt, a titokzatos rablóra, amely pihen már ilyenkor valamelyik part alatti mélyedésben, és bizonyára hallja az evezők loccsanásait.

Amikor a tanyahelyen kikötött a két csónak, a nap már kidugta vörös karimáját. A halászok kiléptek a partra, a csónakot kikötötték. Kirakták a felesleges holmit, s a két legfiatalabb szó nélkül megrak-

ta a tüzet. Régi tanyahely volt ez már nagyon. Sok híres halászat esett meg itt az elmúlt időkben, hát minden a helyén volt. A bogrács ugyan a földön feküdt még, de a tűznek elment a füstje, s az emberek körülállták.

Az öreg halászmester kivette a szájából a pipát.

– Aki akar, ihat még egyet.

Nem akart senki. A halászok a vizet nézték.

– Igazatok van. Hát akkor... tudtok mindent.

– Mehetünk!

– Jancsi, máma te vagy a laptáros.

– Tartom is már.

Az öregháló látszólag boglyában feküdt a csónakban, azonban rendben volt azon minden. A száz méter hosszú és három-hat méter mély hálófalat felül a felin, alul az alin keretezi. Az alint különféle nehezékek, ólom, csont, kő rántják a fenekére, a felint pedig a parák tartják a víz felszínén. A háló egyik végét a laptáros tartja, ez a laptáros vég, a másik pedig a kijáró vég. A laptáros vég a parton marad, a kijáró vég pedig majd csak akkor kerül elő, ha már az egész háló a vízben van, és körülkerítve a folyó egy részét, a csónak újra partot ér. Ekkor megfeszülnek az idegek, mert kezdődik a háló partra húzása.

– Na, menjetek.

Jancsi vállára akasztotta a hevedert s ezzel a nagy háló egyik végét, a csónak pedig elindult, s a hálófal surrogva szállt alá a mélybe.

Egyetlen szó nem hallatszott.

A csónak tempósan ment a vízen, s útját a parák ringatózó szeimei jelezték.

Az öreg halász nézte a csónakot, a vizet, és bólintott.

– Ha benne van: nem megy ki.

A csónak visszakanyarodott, partot ért, a háló bezárult.

– Na, legények!

Az ólmok és kövek a feneket separték, s a parák táncoltak a vízen.

– Húzzátok!

A háló egyre szűkült, s egy-egy ravasz ponty már átvette magát a háló felett.

– Szökik már a bűdös...

A háló ekkor megfeszült, s egy helyen a parák táncolni kezdtek. Az öreg halász azt a helyet nézte.

– Úgy érzem, van benne... valami... – mondta az egyik halász.

– Látom... csak húzd!

Ekkor a háló megfeszült, majd olyat rándult, hogy az egyik halász megbotlott, és belehasalt a vízbe.

– Gyűjjön ide valaki – nyögött Jancsi –, Miklós, tedd le a puskát!

– Benne van, ugye, benne van? – szuszogott a vadász.

– Ne beszélj most, húzd!

A háló félköre szűkült, közelebb ért a parthoz, s a víz forrni kezdett a sok haltól, de valami nagyobb erő hol itt, hol ott akkorát rántott a kötélén, hogy az emberek megtántorodtak.

– Vágóhorgot! – kiáltott valaki.

Az egyik halász a csónakhoz ugrott, és kiemelte a kampós, nyeles vágóhorgot, és lerúgta csizmáját.

– Várj még, Anti – intette a halászmester –, majd ha kisebb helye lesz. Nagydarab, úgy látom, még feldönt...

– Engem?

– Nono...

– Ne ereszd... ne ereszd... azt az irgalmas...

– Ne ordíts, Miklós, a fülemben, nem vadászat ez!

A halászmester most intett a szikár legénynek.

– Próbáld meg, Anti.

A legény óvatosan ment bele a sekély vízbe. Kezében a vágóhorgot majd másfél méteres nyele. A víz lassan mélyült, s amikor már térden felül ért, intett kezével, hogy látja már a halat. A másik kezével pedig bevágta a horgot, de ugyanakkor az a burjánzó erő úgy elrántotta, hogy a legény szinte bukfencet vetett a vízben.

– Barom nagy állat – köpte ki Anti a vizet, és utánament a horognyelnek, ami hol itt, hol ott tűnt fel.

– Vigyázzatok, nagyon nagy... csak lassan... lassan!

A háló öble most már csak kisudvar nagyságú, és benne tombol a víz. Anti már harmadszor hasal el a vízben, de egyáltalán nem fázik. Fogcsikorgatva kapja el negyedszer is a nyelet, és homlokán kidagadnak az erek. A halászmester látja, hogy fárad a hal, és szemében egy kis mosolygás van.

– Most már talán kifürödted magad, Anti?

A legény tartja a nyelet, de boldogan.

– A mindenét! – és birkózva erőlködik a part felé. A vízben vonaglik valami nagy test. Olyanokat csap farkával, hogy mindenki csupa víz.

– Ez már nem megy el.

És felbukkan végre egy akkora harcsafej, hogy a halászmester kiveszi a szájából a pipát. Mindenki odanéz, amikor a legény a partra húzza a háromméteres halat. A harcsa még mindig nem adja meg magát, és halálos küzdelmében úgy leüti lábáról az öreg halászt, mint a kuglibabát a golyó.

– Fene a haladat – morog az öreg –, fene a haladat, ámbár nem bánnám, ha mindennap elütne. Na, ki eszi meg, ami harminc kilón felül van?

A vadász izgatottan topog a harcsa körül.

– Ugye, mondtam, ugye, mondtam... van ez egy mázsa is!

A nap most ért a fák fölé. A hálóban nyüzsgő apróbb hal ezüstös

forगत, valaki kurjant egyet, mert szép ez a reggel, a folyó felett varjak kárognak, s az üst alatt felcsap a rőzseláng.

Szép ez a reggel! A napsugarak puha aranya most kezd melegedni, s a kondért nyalogató láng elveszik ebben a meleg ragyogásban. A tűz pattog, s Tecs, a kíváncsi szarka izgatottan cserreg az egyik nyárfa csúcsán, mert a füst a szarkának élelmet jelent, amire – sajnos – várni kell. Várni kell, amíg az emberek elmennek, amíg kialszik a tűz, s csak akkor lehet óvatosan átkutatni a tanyahelyet, ahol lerágott csontok, halfejek és kenyérhéjak maradnak. És lehetséges az is, hogy a part mellett olyan sérült apró halak vergődnek, melyeket „szeméthalnak” nevez a halászsztár, stt „gyomhálnak”, aszerint, hogy értéktelenek, de kárt nem tesznek, vagy még károsak is, mert a nemeshalak ikráit és ivadékait pusztítják.

– Lődd le azt a szarkát – tanácsolják a vadásznak –, még valami vendéget hoz.

Az emberek szerint a szarkacserregés vendéget jelent. Így tudja ezt mindenki, csak a szarka nem tudja. A szarka egyszerűen nagyon éhes, a vadász pedig oda se néz, mert a hangról tudja, hogy messze van.

– Lelövöm én, ha hozol ágyút.

– Hát hozz neki egy ágyút, Anti, legalább kimelegszel... Ne mondja, hogy nem szeretjük.

Gerely Anti meztelenül szárítkozik a tűz mellett, megfordul, mert a tűz felé néző oldala megég, a másik meg nagyon is hideg. Ruhái pedig egy ágon gőzölögnek, jelezve, hogy száradnak is.

– Nem mondtam, hogy vendéget hoz? – szólal meg az előbbi hang.

– Gyün már a molnár...

Most egy kis csend lesz, mert azon gondolkodnak, hogy ellenség-e hát a molnár, vagy nem ellenség. A halászmester el is komorul.

Mérlegeli magában a sérelmet, a múltkori igazságtalan összekoccanást, és – őszintén szólva – szeretne túl lenni a kibékülésen.